
Učiteľ — ústredný činiteľ vo výchove socialistickej osobnosti

Mnohodimenzionálnosť problematiky výchovy socialistickej osobnosti vyjadruje potrebu interdisciplinárneho prístupu, dialektickú jednotu biologického, psychického a sociálneho. Spoločenská podmienenosť procesu celoživotného formovania človeka predpokladá, aby sme vychádzali zo stavu výrobných síl a výrobných vzťahov, z vývinových tendencií ekonomického a sociálneho rozvoja, zo zmien v štruktúre spoločnosti a z toho vyplývajúcich spoločenských potrieb. Konkrétne historická situácia je síce východiskom orientácie výchovy, ale jej zameranie v značnej miere musí podmieňovať prognóza spoločenského rozvoja.

Pri formovaní osobnosti človeka prihliadame preto tak k individuálnym zvláštnostiam, ako aj k objektívnym spoločenským vplyvom, k profesijnej zameranosti a k širšiemu spoločenskému prostrediu, v ktorom človek žije, s osobitným zreteľom na jeho sociálnu aktivitu. Prejavuje sa to ako jednota objektívneho a subjektívneho, ako jednota spoločenských potrieb a individuálnych aspirácií. Vo všestrannom rozvoji socialistickej osobnosti má základný význam vzťah osobnosti ku kolektívu a k súhrnu spoločenských činiteľov, ktoré vplývajú na utváranie vedomia, postojov a aktívnej činnosti.

Základným postulátom socialistickej osobnosti je jej všestrannosť. V súčasnej etape rýchleho vedeckotechnického rozvoja majú vo výchovno-vzdelávacom procese rozhodujúcu funkciu informácie, spôsob ich sprostredkovania, výberu a osvojovania. Poznávacia činnosť je vo formovaní osobnosti, pri interiorizácii spoločenských cieľov, hodnôt a noriem, pri utváraní názorov a presvedčení základným východiskom. Poznávacia a pracovná činnosť majú tvoriť nerozlučnú jednotu, ktorá sa vyjadruje v súlade medzi vonkajšími a vnútornými podmienkami, medzi spoločenskými vplyvmi a schopnosťou adaptácie človeka na rýchle sa meniace požiadavky a podnety.

Výchova a sebvýchova sú rozhodujúcimi prostriedkami na cielavedomé formovanie osobnosti, na dosahovanie harmonického súladu medzi objektívnymi potrebami a subjektívnymi želaniami. B. Tolstych upozorňuje na to, že »vzdelávanie nie je len prostriedkom osvojovania vedomostí . . ., ale aj silným faktorom formovania a zmien vzťahu človeka k rýchle sa me-

niacemu prostrediu — k sociálnemu, kultúrnemu a prírodnému ... vzdelávanie nevyhnutne sa stáva permanentným ...» Pripomína, že tento jav je neobyčajne dôležitý pre charakteristiku socialistického spôsobu života, pretože vzdelávanie a výchova tvoria nerozlučnú jednotu, ktorá podmienuje nielen profesionálnu prípravu, ale aj všestranný rozumový, ideový, mravný a estetický rozvoj osobnosti.¹⁾

Socialistický spôsob života utvára optimálne podmienky pre všestranný rozvoj osobnosti, pre uplatňovanie schopností a tvorivých záujmov, pre úspešnú socializáciu človeka. Výchovnovzdelávacia sústava je hlavným prostriedkom socialistického štátu pri zámernom pôsobení na človeka v smere objektívnych spoločenských potrieb a perspektív — čo v plnej miere vyjadruje projekt ďalšieho rozvoja československej výchovnovzdelávacej sústavy, ktorý prehlbuje súlad medzi prognózou rozvoja spoločnosti a systémom prípravy človeka na život a prácu v rozvinutej socialistickej spoločnosti. Spoločenská a individuálna akcelerácia stanovujú v súčasnom období nové nároky na obsah a proces výchovy a vzdelávania, na vnútornú štruktúru vzdelávacích inštitúcií, ale aj na prípravu učiteľov a vychovávateľov. Výchova mladej generácie, ktorá bude žiť a pracovať prevažne už v 21. storočí, patrí nepochybne ku kľúčovým úlohám rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Politické, ideologické, odborné, pedagogické a organizátorské kvality učiteľa podmieniajú podstatnou mierou úroveň a výsledky výchovnovzdelávacieho procesu. Vzťah výchovných cieľov, obsahu, metód a prostriedkov (vecné prvky systému komunistickej výchovy) reguluje sa v procese výchovy prostredníctvom vzťahu učiteľ—žiak (personálne prvky systému komunistickej výchovy). Pritom má prvoradý význam fungovanie spätých väzieb medzi učiteľom a žiakom.

Učitelia tvoria v ČSSR po technickej inteligencii najpočetnejšiu skupinu pracujúcej inteligencie. Spolu s vychovávateľmi a majstrami odbornej výchovy je v Československu približne 230 000 učiteľov. Triedne zloženie učiteľstva je priaznivé — približne dve tretiny pochádzajú z robotníckych a roľníckych rodín. Povolanie učiteľa umožňuje mu udržiavať sústavné a bezprostredné kontakty s pracujúcimi, čo prindáša neoceniteľné podnety aj pre vlastnú výchovnú prácu.

Spoločenská podmienenosť práce učiteľa je základným činiteľom formovania jeho osobnosti. Pri plánovitom využívaní predností socialistickej spoločnosti a aplikácii vedeckého a technického pokroku zohráva rozhodujúcu úlohu vzdelávanie a jeho hlavná inštitúcia — škola. Socialistický učiteľ ako kľúčový činiteľ intencionálneho výchovnovzdelávacieho pôsobenia priamo ovplyvňuje realizáciu perspektívnych zámerov socialistickej spoločnosti.

Problematika učiteľa a školy, najmä v konfrontácii s perspektívnymi potrebami rozvinutej socialistickej spoločnosti, je v popredí pozornosti pedagógov všetkých socialistických krajín. Preto je logickým dôsledkom tejto orientácie socialistickej pedagogiky, že III. konferencia pedagógov socialistických krajín vo Varšave v dňoch 6.—10. júna 1977 riešila teoretické a praktické otázky tejto súbornej problematiky.

Význam konferencie spočíva predovšetkým v dôkladnej vzájomnej in-

¹⁾ Tolstych, B.: *Socialističeskij obraz žizni i kulturnyj rast ličnosti*. Kommunist, 1977, č. 1, s. 78.

formovanosti o problematike prípravy a ďalšieho vzdelávania učiteľa v socialistických krajinách, o jeho spoločenských úlohách, o funkcii školy a učiteľa vo formovaní osobnosti detí a mládeže v podmienkach rozvinutej socialistickej spoločnosti, v otázkach svetonázorovej orientácie učiteľov, o problémoch metodológie a metodiky výskumu profilu a práce učiteľa a o špecifických otázkach jednotlivých školských stupňov z aspektu učiteľovej práce. Ukázalo sa, že vo všetkých socialistických krajinách pristupujú k základnej problematike učiteľa rovnakým spôsobom. Vzácná jednota názorov vyplýva z toho, že sa všetky bratské socialistické krajiny opierajú o marxisticko-leninskú metodológiu pedagogického výskumu, školské systémy sa zbližili, a preto aj úlohy učiteľa v škole a mimo školy v hlavných rysoch sú v socialistických krajinách rovnaké. Konferencia prijala konkrétne opatrenia na ďalšiu koordináciu a kooperáciu vedecko-výskumnej práce a na aplikáciu výsledkov v praxi. Ešte užšia spolupráca a dôslednejšia deľba práce prispeje k zvyšovaniu efektívnosti vedeckého výskumu a k účinnejšej aplikácii získaných výsledkov vo výchovnovzdelávacej práci.

Na základe plenárnych zasadnutí a práce jednotlivých sekcií konštatovalo sa v závere konferencie medziiným:

— osobnosť učiteľa, jeho marxistický svetonázor, odborná pripravenosť a pozitívne charakterové predpoklady sú podmienkou jeho vysokej autority a majú rozhodujúcu úlohu v procese výchovy a vzdelávania v škole. Škola sa stáva hlavným strediskom sústavného výchovnovzdelávacieho úsilia. V súvislosti s novými úlohami učiteľa treba podčiarknuť jeho spoločenskopolitickú aktivitu, potrebu sústavne zabezpečovať šírenie kultúrnych a technických poznatkov a dôslednejšie využívať prostriedky masovej komunikácie. Všetky uvedené problémy vyžadujú si príslušnú orientáciu výskumnej práce. Vzťah medzi učiteľom a sociálnym prostredím má významný vplyv na efektívnosť výchovnovzdelávacej práce. Učiteľ ako vychovávateľ a poradca, aktívny činiteľ v oblasti vedy a kultúry, potrebuje náročnejšiu vedeckú a odbornú prípravu a zabezpečovanie jeho ďalšieho vzdelávania na optimálnej úrovni súčasného stavu vedy.

— Nové požiadavky a objektívne potreby rozvinutej socialistickej spoločnosti kladú na školu a mimoškolské výchovné zariadenia náročnejšie úlohy, a to tak vo vzdelávaní, ako aj vo výchovnej činnosti. Predpokladá to ďalšiu aktivizáciu výchovných pracovníkov, ich účinnejšiu a všestrannejšiu teoretickú a praktickú prípravu.

— V tejto súvislosti je potrebné v širšom meradle skúmať vzťahy učiteľa a žiaka, ako aj medziosobnostné vzťahy v žiackom kolektíve tak, aby získané poznatky prispeli k vyššej efektívnosti výchovnej práce učiteľa. Odporúčalo sa v príprave učiteľov venovať väčšiu pozornosť aj sociálnej psychológii.

— V práci učiteľov je potrebné hlbšie spájať odborné poznatky v jednotlivých predmetoch s ideovo-politickým pôsobením. Osobitne významné je zvyšovanie úrovne svetonázorovej výchovy a prehĺbovanie vplyvu mimoškolskej výchovy na všestranné formovanie žiakov. Príprava učiteľov má zabezpečiť ich samostatnosť v tvorivej výchovnej činnosti a schopnosť získavať nové poznatky vlastnou študijnou prácou.

Konferencia podčiarkla význam formovania marxisticko-leninského svetonázoru učiteľov. Medzi výstavbou socialistickej spoločnosti a rozvojom výchovnovzdelávacej sústavy je bezprostredná spätosť, ktorá vyplýva

z objektívnej potreby zladenosti medzi ekonomickou základňou socialistickej spoločnosti a ideologickou, vzdelávacou nadstavbou. Formovanie spoločenského vedomia a vedomia každého člena spoločnosti je kľúčovou úlohou celej spoločnosti, ale predovšetkým výchovnovzdelávacej sústavy. Rozhodujúcu úlohu má pri realizácii týchto úloh učiteľ, ktorý celou svojou osobnosťou, úrovňou svetonázorovej, pedagogickej a odbornej prípravy musí mať predpoklady pre intencionálnu výchovnú činnosť. V referátoch viceprezidenta Akadémie pedagogických vied ZSSR M. I. Kondakova, ministra školstva Poľskej ľudovej republiky J. Kuberského, jeho námestníka J. Wolczyka, námestníka ministra školstva ČSR K. Čepičku a ďalších delegátov konferencie sa zdôraznila jednota názorov v orientácii prípravy učiteľov. Ideovo-politická, pedagogicko-psychologická a odborná príprava v jednotlivých predmetoch musia byť nerozlučne späté a vyplývajú z výchovnej funkcie socialistickeho učiteľa. Kľúčová úloha formovať mladú generáciu v súlade s objektívnymi potrebami rozvinutej socialistickej spoločnosti ako ľudí všestranne vyspelých, politicky zreých, vzdelaných a spoločensky angažovaných kladie na učiteľov zložité úlohy. Svetonázorová výchova musí byť pevne spätá s utváraním socialistickeho systému hodnôt, ktorý sa opiera o marxisticko-leninské poňatie človeka a jeho života vo svete, ktorý vedome spolustváruje. Svetonázorová výchova stáva sa tak regulátorom správania človeka a súčasne účinným prostriedkom seba výchovy. Svetonázor je nielen systémom poznávania a hodnotenia, je to predovšetkým systém činnosti, kde vedomie, postoje, názory a činy sú v jednote. Aktívna svetonázorová výchova predpokladá nekompromisnú konfrontáciu s buržoáznou ideológiou, ktorá stupňuje svoje úsilie zasahovať do života socialistických štátov. Toto zasahovanie týka sa v značnej miere oblasti výchovy a vzdelávania.

Národné ciele vo svetonázorovej výchove predpokladajú predovšetkým príslušnú aplikáciu v obsahu, formách a metódach prípravy budúcich učiteľov ako aj účinnejšie spojenie teoretickej prípravy a mimoškolských záujmových činností, ktoré v značnej miere môžu prispieť k prehĺbovaniu svetonázorovej prípravy žiakov. Svetonázorová výchova a politická činnosť tvoria nerozlučnú jednotu. Výrazným komponentom profilu socialistickeho občana je socialistický vzťah k práci, zodpovednosť za ďalšie budovanie socialistickej vlasti, socialistický a proletársky internacionalizmus, a tým aj vedomie spolupatričnosti a solidarity všetkých síl bojujúcich za mier a spravodlivejší svet. Formovanie týchto čŕt v osobnosti budúcich učiteľov je osobitne dôležité.

Veľká pozornosť svetonázorovej a ideovo-politickej príprave učiteľov a príslušným úlohám vo výchove všestranne rozvinutej osobnosti mladého človeka vyplýva z objektívnych potrieb všetkých socialistických krajín. Účastníci konferencie zdôraznili a v záverečných dokumentoch sa podčiarklo, že svetonázorová výchova bude účinná predovšetkým vtedy, keď teória a prax budú v sústavnej a organickej jednote. Preto je žiadúce, aby školská a mimoškolská práca učiteľov, vysoká efektívnosť vyučovacej činnosti a cieľavedomá verejná angažovanosť boli v súlade. Odporúčalo sa vo väčšej miere zainteresovať učiteľov do práce detských a mládežníckych organizácií a do iných spoločenských organizácií a inštitúcií, ktoré majú výchovný vplyv. Súčasne sa zdôraznila nevyhnutnosť znižovať administratívne a odstraňovať zbytočné straty času v práci učiteľov.

III. konferencia pedagógov socialistických krajín s naliehavou dôraz-

nostou konštatovala, že práca učiteľa opúšťa vymedzené hranice školy a nadobúda širší celospoločenský charakter. Všestranná socialistická výchova človeka predpokladá súlad medzi výchovným pôsobením školy, rodiny, spoločenských organizácií, masových komunikačných prostriedkov a ostatných výchovných činiteľov. Celoživotná výchova a vzdelávanie vedie k hlbšej integrácii výchovných vplyvov a činností a k prehĺbovaniu spätných väzieb. Konferencia dospela k záveru, že význam učiteľskej práce sa ešte zvyšuje, že učiteľ je v celospoločenskom výchovnom systéme kľúčovou postavou, ktorá sa nedá nikým a ničím nahradiť.

V referátoch a diskusných príspevkoch sa pripomenulo, že širšie ponímanie výchovného systému vyžaduje si aj intenzívnejšie kontakty školy a učiteľa k sociálnemu prostrediu. Výsledky výchovnovzdelávacieho procesu v škole sú podmienené nielen vnútornými, ale aj vonkajšími faktormi. Učitelia by mali nielen poznať sociálne prostredie, ale aj aktívne sa podieľať na jeho stvárňovaní.

Základná tendencia v rozvoji socialistickej školy a vo formovaní profilu učiteľa je širšia spoločenskovo-výchovná funkcia a angažovanosť. Učiteľ postupne rozširuje svoju výchovnoorganizátorskú a riadiacu činnosť. V starej škole bol takmer jediným zdrojom informácií a jeho hlavnou funkciou bolo »odovzdávanie« vedomostí. Dnes musí využívať všetky prostriedky a pomôcky na to, aby riadil proces vzdelávania a výchovy čo najefektívnejšie a pritom vystupoval v tomto procese ako radca, vychovávateľ a organizátor. Prirodzene zvyšuje sa takto úloha seba-vzdelávania a seba-výchovy — žiak je nielen objektom, ale predovšetkým subjektom výchovnovzdelávacieho procesu. Vzťah učiteľ—žiak a učiteľ—žiacky kolektív musí zodpovedať novému poňatiu.

Nás, členov delegácie Československej socialistickej republiky, uspokojilo to, že účastníci konferencie prijali informácie o ďalšom rozvoji československej výchovnovzdelávacej sústavy nielen so záujmom, ale aj so súhlasom. Prejavilo sa to v mnohých vystúpeniach. Osobitnú pozornosť vzbudili opatrenia v oblasti predškolskej výchovy, na nižšom stupni základnej školy, polytechnizácia gymnázia a perspektívy prípravy kvalifikovaných robotníkov. Aj o systéme ďalšieho vzdelávania učiteľov a školských pracovníkov v ČSSR sa vyjadrili viacerí účastníci veľmi kladne. Záujem a pozitívne ohlasy sú záväzkom a podnetom pre všetkých, ktorí sa podieľajú na realizácii progresívnych opatrení v rozvoji našej výchovnovzdelávacej sústavy.

Podstatná časť 12 referátov v pléne a viac ako 100 referátov v sekciách budú publikované. Bude to bohatý zdroj štúdií pre pedagógov všetkých socialistických krajín. III. konferencia pedagógov socialistických krajín nepochybne urobila veľký krok na ceste k ďalšej integrácii vedeckovýskumnej práce a prispela k dobrej vzájomnej informovanosti. Poznatky získané na konferenci uľahčia v jednotlivých socialistických krajinách koncipovanie efektívnejšej prípravy budúcich učiteľov, ich ďalšieho vzdelávania a efektívnejšie riadenie činnosti výchovných pracovníkov. Rokovanie pedagógov socialistických krajín sa vyznačovalo priateľským ovzduším, jednotou názorov v základných otázkach a tvorivou kritickou výmenou skúseností. Budeme sa usilovať o to, aby sme v ČSSR v súlade s ďalším rozvojom československej výchovnovzdelávacej sústavy tvorivo realizovali všetky podnety z konferencie.

V projekte sa medziiným charakterizuje profil učiteľa takto: »Profil

socialistického učiteľa a vychovávateľa a jeho kvalifikovanosť vyjadruje s ohľadom na stanovené ciele komunistickej výchovy jednotu troch zložiek: prvú z nich tvorí ideovo-politická vyspelosť a komunistická morálka, druhú všestranná príprava na pedagogickú činnosť a tretiu špecializovaná odbornosť v predmetoch aprobácie a teória ich vyučovania. Vysoká náročnosť na prácu učiteľa a vychovávateľa zvyrazňuje nevyhnutnosť jeho rovnomernej prípravy vo všetkých týchto smeroch.«²⁾

Je to charakteristika, ktorá je v plnej miere v súlade so závermi konferencie pedagógov socialistických krajín.

Naša vlasť má dlhoročné tradície vo výchove ľudového učiteľa. Keď veľký pedagóg a učiteľ národov J. A. Komenský rozpracúval koncepciu novodobej školy, videl v učiteľovi rozhodujúcu osobu, povolanú pozdvihnúť vzdelanosť ľudu. Zdôraznil vo svojej »Vševýchove« pracovitosť, vážnosť, múdrosť a počestnosť učiteľov, aby podľa ich vzoru vyspel všetok ľud. Tiež v ďalších svojich dielach vracia sa k práci učiteľa, k jeho povinnostiam, k jeho osobnostnému profilu. Aj dnes sa dožadujeme toho, aby učitelia boli: »... počestní, činní a usilovní, živé vzory cností, ku ktorým majú iných vychovávať nie s pretvárkou, ale naozaj. (Nič predstierané nemá totiž dlhé trvanie.)«³⁾

Progresívny pedagogický odkaz musíme dnes doviesť ďalej, vychádzajúc z potrieb socialistickej spoločnosti. Socialistický učiteľ môže dôsledne plniť svoje poslanie len vtedy, keď jeho svetonázorová orientovanosť, výchovnovzdelávacia činnosť, verejná angažovanosť a jeho osobný život budú v súlade so záujmami a normami socialistickej spoločnosti. Záujmy jednotlivca a socialistickej spoločnosti nemôžu byť antagonistické. U učiteľa je osobitne významná jeho identifikácia s programom komunistickej strany a s konkrétnymi úlohami spoločenského rozvoja. Generálny tajomník ÚV KSČ a prezident ČSSR s. Gustáv Husák v správe na XV. zjazde KSČ medziiným povedal:

»Očakávame, že učitelia, vychovávateľa, majstri odbornej výchovy vložia do výchovného pôsobenia všetok svoj um a srdce, budú plniť svoje poslanie s obetavosťou a zápalom, ktoré sú tak nevyhnutné pre toto národné a zodpovedné povolanie. Práca dobrého učiteľa zasluhuje si úctu všetkého nášho ľudu. Sme presvedčení, že aj v budúcich rokoch budú naši učitelia dobrými pomocníkmi strany pri realizácii jej politiky.«⁴⁾

Vysoké ocenenie učiteľov a výchovných pracovníkov je aj záväzkom. Uvedomujeme si, že len učiteľ, ktorého celý život je v súlade s jeho povolaním, získava si autoritu, dosahuje trvalé a efektívne výchovnovzdelávacie výsledky. Už v príprave učiteľa vychádzame z požiadavky, aby sa aktívne podieľal na verejnom živote, bol spolutvorcom a účastníkom veľkého zápasu o ďalší rozvoj socialistickej spoločnosti. Tomu zodpovedajú aj čiastkové opatrenia na skvalitňovanie prípravy a ďalšieho vzdelávania učiteľov, ktoré tvoria súčasť projektu ďalšieho rozvoja československej výchovnovzdelávacej sústavy.

Socialistickým učiteľom boli a sú cudzie elitárske tendencie, buržoázne

²⁾ Ďalší rozvoj československej výchovnovzdelávacej sústavy. Čiastkové projekty. Bratislava. Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1978, s. 140.

³⁾ Komenský, J. A.: Predpisy pre dobre zorganizovanú školu. Vybrané spisy II, Bratislava, SPN 1958, s. 404.

⁴⁾ Správa prednesená na XV. zjazde KSČ súdruhom Gustávom Husákom dňa 12. apríla 1976, Nová mysl, 1976, č. 5, s. 59.

a revizionistické »teórie« o výnimočnom postavení inteligencie. Uvedomujú si, že len identifikácia s robotníckou triedou a s jej predvojom — komunistickou stranou — umožňujú im plnenie vznešeného poslania ľudového vychovávateľa a vzdelávateľa.

Posilňovanie ideovo-politickej, výchovnej a kultúrnej funkcie školy a rozšírenie jej vplyvu na voľný čas najmä mladej generácie predpokladá prehlbovanie mnohostranných zväzkov medzi učiteľmi a rodičmi, rozšírenie účasti učiteľov na práci Socialistického zväzu mládeže a jeho Pionierskej organizácie a racionálnejšie využívanie pracovného a voľného času učiteľov. Vekový priemer nášho učiteľstva je veľmi nízky. Je to veľká výhoda pri ďalšej orientácii učiteľstva, ktoré vo svojej väčšine nie je zaťažené buržoáznou a maloburžoáznou ideológiou. Nedostatok životných skúseností, plastičnosť a istá labilita mladého človeka však súčasne stavia veľké nároky na sústavnú prácu riadiacich školských orgánov predovšetkým s mladým učiteľom.

Realizácia projektu ďalšieho rozvoja československej výchovnovzdelávacej sústavy utvára optimálne podmienky pre rozšírenie komplexnej starostlivosti o ideovo-politický a odborný rast, o pohotovú informovanosť učiteľov, o ich profesionálne, sociálne a zdravotné problémy. Rozšírenie funkcie školskej inšpekcie v riadení školstva, spájanie kontrolnej úlohy s informatívno-inštruktívnou a výchovnou úlohou nepochybne pomôže učiteľom pri zvyšovaní efektívnosti vlastnej práce v súlade s celkovými tendenciami rozvoja výchovnovzdelávacej sústavy.

Naša pedagogická veda venuje obsahovým a organizačným problémom prípravy a ďalšieho vzdelávania učiteľov veľkú pozornosť. Formovanie osobnosti učiteľa v procese jeho prípravy a školskej práce však nestálo doteraz v strede pozornosti pedagogiky. Osobnosť učiteľa skúmali už viaceré vedecké práce z čiastkových aspektov, chýba však komplexná vedecká analýza pedagogických, psychologických a sociálno-pedagogických základov formovania učiteľskej osobnosti v rozvinutej socialistickej spoločnosti. V podmienkach triedne rozdeleného sveta musíme socialistického učiteľa vyzbrojiť tak, aby sa nielen vedel ubrániť škodlivým ideologickým vplyvom, ale naopak aktívne uplatňoval svoje ideovo-politické, pedagogicko-psychologické, odborné a metodické vedomosti a spôsobilosti pri formovaní osobnosti socialistického človeka.

V jednotnom pláne rezortného výskumu v ČSSR je zaradená hlavná úloha: »Systém celoživotného vzdelávania pedagogických pracovníkov v rozvinutej socialistickej spoločnosti v ČSSR.« Do jej rámca je začlenená čiastková výskumná úloha »Osobnosť socialistického učiteľa a rozvoj jeho tvorivosti«, ktorá tvorí dobré východisko pre komplexný výskum osobnosti a činnosti učiteľa. Je však potrebné v tejto problematike dôslednejšie uplatňovať interdisciplinárny prístup a utvoriť podmienky pre širšiu koordinovanú výskumnú spoluprácu v rámci socialistických krajín. Nepochybne je III. konferencia pedagógov socialistických krajín, ktorá komplexne analyzovala problematiku socialistického učiteľa, nielen zdrojom podnetov pre vedeckovýskumnú prácu v jednotlivých bratských socialistických krajinách, ale aj východiskom a základom pre integrovaný výskum osobnosti učiteľa v rámci krajín združených do Rady vzájomnej hospodárskej pomoci. Naše ciele a problémy sú spoločné, ich riešenie sa uľahčí, keď sa ďalej prehĺbi spolupráca nielen v teórii, ale aj v praktickej aplikácii výskumných výsledkov.

ONDREJ BALÁŽ